

NÂNG CAO HIỆU QUẢ THỰC HIỆN PHÁP LUẬT VỀ GIÁO DỤC TẠI CÁC HỌC VIỆN TRONG QUÂN ĐỘI

TẠ THỊ NGỌC LIÊN*

Giáo dục nước ta giai đoạn hiện nay cần phải bảo đảm phát triển bền vững, không ngừng nâng cao chất lượng, đáp ứng nhu cầu nguồn nhân lực chất lượng cao cho sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa. Thực hiện tốt các quy định của pháp luật trong lĩnh vực giáo dục nói chung và tại các học viện trong quân đội nói riêng là một giải pháp quan trọng để nâng cao chất lượng giáo dục. Bài viết luận bàn về vai trò của thực hiện pháp luật giáo dục tại các học viện trong quân đội và đề xuất một số kiến nghị để nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về giáo dục tại các học viện trong quân đội nhằm thực hiện mục tiêu đào tạo đội ngũ cán bộ, sĩ quan chất lượng cao, đáp ứng nhiệm vụ mới của quân đội trong thời kỳ mới.

Từ khoá: Pháp luật về giáo dục; thực hiện pháp luật; học viện; nguồn nhân lực; Quân đội nhân dân Việt Nam.

Vietnam's education system in the current period needs to strive for sustainable development, continually improving its quality to meet the demand for a highly qualified workforce that serves the national cause of industrialization and modernization. The strict and effective implementation of legal regulations on education - particularly within military academies - is a crucial solution to improving training quality. This article examines the role of law implementation in education at military academies and offers several recommendations to improve the effectiveness of legal implementation in this field. The ultimate goal is to train a contingent of officers and military personnel with high professional qualifications, competence, and moral integrity, meeting the new mission requirements of the Vietnam People's Army in the present period.

Keywords: Education law; law implementation; academy; human resources; Vietnam People's Army.

NGÀY NHẬN: 22/8/2025 NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 29/6/2025 NGÀY DUYỆT: 16/10/2025

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.357.2025.1319>

1. Đặt vấn đề

“Phát triển giáo dục là quốc sách hàng đầu” là quan điểm chỉ đạo xuyên suốt của Đảng đã được cụ thể hóa trong *Hiến pháp* năm 2013 và *Luật Giáo dục* năm 2019, vì mục tiêu phát triển nguồn nhân lực, bồi dưỡng nhân tài, làm nền tảng cho công cuộc xây dựng đất nước và bảo vệ Tổ quốc. Từ đó, các

nhà trường quân đội nói chung và các học viện trong quân đội nói riêng có các biện pháp nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo. Trong đó, việc bảo đảm hiệu quả của thực hiện pháp luật về giáo dục ở các học viện trong quân đội trong điều kiện hiện nay

* *ThS, Học viện Quân y*

sẽ góp phần đưa quy định của pháp luật về giáo dục đi vào đời sống, nâng cao chất lượng giáo dục tại các học viện, đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

2. Một số đặc điểm về thực hiện pháp luật giáo dục tại các học viện trong quân đội

Hoạt động thực hiện pháp luật về giáo dục tại các học viện trong quân đội được tiến hành dưới các hình thức khác nhau. Do đặc thù của hệ thống học viện trong quân đội nên quá trình thực hiện pháp luật về giáo dục có những đặc điểm sau:

Thứ nhất, về chủ thể thực hiện. Theo quy định tại Điều 1 *Luật Giáo dục* năm 2019, chủ thể thực hiện pháp luật về giáo dục tại các học viện trong quân đội gồm có cá nhân (cán bộ quản lý giáo dục, giảng viên, học viên) và các tổ chức. Những chủ thể này cũng có những sự khác biệt về tư cách pháp lý so với các trường đại học ngoài quân đội. Trong đó, phần lớn giảng viên và cán bộ quản lý giáo dục là những quân nhân được đào tạo bài bản, thường xuyên được rèn luyện phẩm chất chính trị, tác phong công tác.

Mặt khác, quan hệ sư phạm giữa giảng viên và học viên lại có những nét đặc thù riêng, giảng viên vừa là người thầy, vừa là đồng chí, vừa là người chỉ huy đối với học viên, vì vậy, họ luôn gương mẫu trong giảng dạy, công tác, sinh hoạt.

Bên cạnh đó, đội ngũ học viên tham gia vào hoạt động thực hiện pháp luật tuyển chọn kỹ càng, đáp ứng đủ các tiêu chuẩn về sức khỏe, chính trị, đạo đức, trình độ học vấn. Họ đều ở nội trú, sinh hoạt và học tập theo chế độ tập trung, thống nhất, quản lý chặt chẽ theo quy định của điều lệ quân đội.

Cũng giống như cá nhân, các tổ chức với tư cách là chủ thể thực hiện pháp luật về giáo dục tại các học viện trong toàn quân cũng rất đa dạng và phong phú. Trong đó, các học viện quân đội có tư cách pháp lý vừa là các cơ sở giáo dục đại học công lập, vừa là cơ sở giáo dục đại học thuộc lực lượng vũ trang nhân dân do Bộ Quốc phòng quản lý, chịu sự điều

chỉnh của hệ thống pháp luật quốc phòng và điều lệnh, điều lệ quân đội. Tư cách pháp lý đặc biệt này đã chi phối toàn bộ quá trình thực hiện pháp luật về giáo dục ở các cơ này. Các chủ thể đều phải bảo đảm tuân thủ pháp luật về giáo dục; đồng thời, phải bảo đảm sự tuân thủ các quy định đặc thù về bảo vệ an ninh, bí mật quốc gia và kỷ luật quân đội.

Thứ hai, về môi trường thực hiện pháp luật về giáo dục. Các học viện trong quân đội là hệ thống nhà trường được đặt dưới sự lãnh đạo trực tiếp của Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng và sự chỉ đạo nghiệp vụ của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Hiện nay, hệ thống các học viện trong quân đội, gồm có 6 học viện lớn trực thuộc Bộ Quốc phòng (Học viện Quốc phòng; Học viện Chính trị; Học viện Lục Quân; Học viện Kỹ thuật quân sự; Học viện Hậu cần; Học viện Quân y) và một số Học viện được biên chế vào các tổng cục, quân - binh chủng và Bộ Tư lệnh Biên phòng (Học viện Khoa học Quân sự; Học viện Hải quân; Học viện Phòng không - Không quân). Mỗi học viện đều có nhiệm vụ đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao cho quân đội trong các chuyên ngành khác nhau, như: chỉ huy tham mưu, chính trị, quân y, hậu cần, kỹ thuật... Mỗi loại hình đào tạo được tiến hành theo một chương trình đã được cấp trên phê duyệt với thời gian xác định, đối tượng đầu vào được lựa chọn theo những tiêu chuẩn và điều kiện chặt chẽ.

Bên cạnh đó, thực hiện pháp luật về giáo dục được diễn ra trong môi trường quân sự với tính bảo mật và tính kỷ luật cao. Chương trình đào tạo ngoài các kiến thức khoa học cơ bản, cơ sở của chuyên ngành còn có cả kiến thức quân sự, chính trị, pháp luật theo đúng mục tiêu, chương trình, kế hoạch do Bộ Quốc phòng quy định. Nguồn kinh phí cho thực hiện pháp luật về giáo dục do ngân sách quốc phòng bảo đảm, học viên được hưởng những quyền lợi đặc thù, như không phải đóng học phí, được hưởng phụ cấp theo cấp bậc và các chế độ theo quy định của Bộ Quốc phòng.

Đặc điểm này đã tạo điều kiện thuận lợi cho hoạt động thực hiện pháp luật về giáo dục tại các học viện trong quân đội.

3. Tình hình thực hiện pháp luật về giáo dục tại các học viện trong quân đội

Những năm qua, các chỉ thị, nghị quyết của Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng luôn quán triệt tinh thần đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục đào tạo trong các nhà trường quân đội. Đặc biệt, Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW ngày 20/12/2022 của Quân ủy Trung ương đã nhấn mạnh: “Giáo dục và đào tạo trong Quân đội là một trong những nhiệm vụ chính trị trọng tâm, quan trọng hàng đầu của cấp ủy, chỉ huy các cấp; là một trong những khâu then chốt, đột phá, quyết định đến chất lượng xây dựng đội ngũ cán bộ, nhân viên chuyên môn kỹ thuật, góp phần xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, tăng cường quốc phòng, an ninh và bảo vệ Tổ quốc”.

Các chủ trương, chính sách của Đảng, Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng trong lĩnh vực giáo dục đã được cụ thể hóa thành các văn bản quy phạm pháp luật về giáo dục. Thông qua quá trình thực hiện pháp luật tại các học viện trong quân đội, bằng các hành vi hợp pháp của các chủ thể sẽ góp phần hiện thực hóa các quy định của pháp luật về giáo dục vào trong cuộc sống. Trong các chủ thể tham gia vào thực hiện pháp luật về giáo dục tại các học viện trong quân đội, đội ngũ giảng viên là nhân tố hàng đầu quyết định đến hiệu quả của hoạt động này.

Việc tự giác thực hiện các quy định pháp luật về giáo dục, các hành vi hợp pháp của các chủ thể pháp luật được tạo lập đã góp phần hạn chế đến mức thấp nhất các hành vi vi phạm pháp luật ở các học viện trong quân đội. Trên cơ sở đó, thực hiện pháp luật về giáo dục cũng đã củng cố môi trường học tập kỷ cương, nền nếp, giúp cho các học viện tổ chức và vận hành các hoạt động giáo dục theo cơ chế khách quan, minh bạch và hiệu quả.

Ở khía cạnh khác, yêu cầu cơ bản của pháp chế là các chủ thể pháp luật phải tôn trọng, do đó, việc thực hiện các quy định của pháp luật một cách nghiêm chỉnh, triệt để, chính xác; mọi hành động xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích của tập thể, của công dân đều bị xử lý theo pháp luật.

Tuy nhiên, một số quy định vẫn còn những tồn tại, như: quy chế, quy định và các điều kiện, tiêu chuẩn đối với đội ngũ giảng viên tại các học viện trong quân đội còn chưa đáp ứng với yêu cầu hội nhập và môi trường huấn luyện quốc tế; nguồn lực tài chính, cơ sở vật chất còn thiếu và yếu, từ đó, ảnh hưởng đến hoạt động giáo dục, tới quá trình xây dựng nguồn nhân lực chất lượng cao cho quân đội.

Việc đánh giá thực trạng thực hiện pháp luật về giáo dục ở các học viện trong quân đội cũng đang được các cơ quan có thẩm quyền tiếp tục nghiên cứu, sửa đổi, bổ sung hoàn thiện các quy định pháp luật hiện hành.

4. Một số giải pháp

Thứ nhất, đẩy mạnh sự lãnh đạo, chỉ đạo của các tổ chức đảng, người chỉ huy các cấp và nâng cao nhận thức về thực hiện pháp luật về giáo dục tại các học viện trong quân đội. Đây là giải pháp tiên quyết nhằm tạo ra sự tập trung thống nhất của các chủ thể trong triển khai các hoạt động thực hiện pháp luật về giáo dục, bảo đảm đúng định hướng, chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước, của Quân ủy Trung ương, Bộ Quốc phòng về phát triển giáo dục. Chỉ khi nào cấp ủy, chỉ huy các cấp có sự quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo đúng mức, các chủ thể tham gia có sự nhận thức đúng đắn về vị trí, vai trò, tầm quan trọng của hoạt động thực hiện pháp luật về giáo dục thì công tác này đạt hiệu quả cao. Đồng thời, hạn chế được những vi phạm pháp luật, tăng cường pháp chế xã hội chủ nghĩa trong lĩnh vực giáo dục, góp phần phổ biến giáo dục pháp luật, kỷ luật quân đội trong các học viện nói riêng và trong toàn quân.

Thứ hai, hoàn thiện các quy định pháp luật. Cần khắc phục những điểm hạn chế của hệ thống pháp luật về giáo dục ở nước ta hiện nay, đặc biệt là các quy định pháp luật về giáo dục đại học. Trong đó, các cơ quan có thẩm quyền cần chú trọng sớm ban hành các chính sách về giáo dục cho phù hợp với thực tiễn, rà soát lại các văn bản quy phạm pháp luật về giáo dục trong toàn quân và các học viện để kịp thời loại bỏ những văn bản pháp luật thiếu tính khả thi, không phù hợp với thực tiễn, kiến nghị Nhà nước, các cơ quan có thẩm quyền điều chỉnh, hoàn thiện chính sách, pháp luật cho phù hợp.

Thứ ba, tăng cường và đa dạng hóa việc phổ biến giáo dục pháp luật ở các học viện trong toàn quân. Các học viện cần phải chủ động, bám sát thực tiễn của đơn vị để xác định các nội dung trọng tâm, đa dạng hóa các hình thức, mô hình phổ biến, giáo dục pháp luật; phát huy tốt vai trò của các chủ thể nòng cốt trong hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật, như: cơ quan chính trị, đội ngũ giảng viên pháp luật, cán bộ thực hiện nhiệm vụ phổ biến, giáo dục pháp luật...; đặc biệt, đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong công tác phổ biến, giáo dục pháp luật, phối hợp với các tổ chức, lực lượng trong và ngoài quân đội nhằm phát huy sức mạnh tổng hợp của toàn xã hội trong công tác phổ biến, giáo dục pháp luật.

Thứ tư, nâng cao trình độ, năng lực của đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục và giảng viên các học viện. Các học viện cần chú trọng đến công tác tuyển chọn, quy hoạch nguồn cán bộ quản lý giáo dục, giảng viên. Thường xuyên quan tâm chăm lo đến đời sống vật chất, tinh thần, bảo đảm các điều kiện làm việc, sinh hoạt. Đặc biệt, cần chú trọng đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, giảng viên phát triển về trình độ, năng lực chuyên môn, biểu dương, khen thưởng, tôn vinh các nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục có nhiều đóng góp cho công tác thực hiện pháp luật về giáo dục.

Thứ năm, tăng cường nguồn lực tài chính, đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị cho hoạt động thực hiện pháp luật tại các học viện trong toàn quân. Nguồn lực vật chất có vai trò quan trọng đối với việc nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về giáo dục tại các học viện. Do đó, các học viện cần được đầu tư cơ sở vật chất, xây dựng theo hướng thông minh, hiện đại, phù hợp với kinh tế của đất nước. Để các chủ thể có thể tích cực tham gia vào hoạt động giáo dục, thực hiện được các quyền và nghĩa vụ của mình thì các học viện cần rà soát, đầu tư xây dựng hệ thống giảng đường, phòng thí nghiệm, thao trường, bãi tập..., đầu tư trang thiết bị, phương tiện dạy học thiết thực, hiệu quả, tránh lãng phí, tiêu cực.

5. Kết luận

Thực hiện pháp luật về giáo dục ở các học viện trong quân đội luôn gắn liền với những đặc thù riêng biệt của hoạt động quân sự. Với những giải pháp đồng bộ, hiệu quả trong thực hiện pháp luật về giáo dục tại các học viện trong toàn quân sẽ là cơ sở để đưa các quy phạm pháp luật về giáo dục vào thực tiễn cuộc sống. Từ đó, kết hợp với các giải pháp về xây dựng nhà trường quân đội sẽ hiện thực hóa mục tiêu nâng cao chất lượng giáo dục đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ, xây dựng quân đội cách mạng, chính quy, hiện đại, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong tình hình mới.

Tài liệu tham khảo:

1. Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2013). *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 14/01/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa - hiện đại hóa, trong điều kiện kinh tế thị trường, hội nhập quốc tế*.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII. Tập I*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật.
3. Quân ủy Trung ương, (2022). *Nghị quyết số 1657-NQ/QUTW ngày 21/12/2022 về đổi mới công tác giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ xây dựng quân đội trong tình hình mới*.
4. Quốc hội (2013). *Hiến pháp năm 2013*.
5. Quốc hội (2019). *Luật Giáo dục năm 2019*.